

PvdA
t.a.v. Yassin Dagdag

UW KENMERK			
UW BRIEF VAN	6 mei 2025	CONTACTPERSOON	Thomas Spits
ONS KENMERK	GZDGCB2025834/2025848	TELEFOONNUMMER	0345-477700
VERZENDDATUM	27 mei 2025	TEAM	Ruimtelijke ontwikkeling
ONDERWERP	artikel 33 vragen Joods erfgoed		

Geachte heer Dagdag,

Met deze brief beantwoorden wij de vragen die u op 22 mei 2025 stelde over Artikel 33 vragen Joods vastgoed.

Eerst herhalen wij elke vraag, daaronder volgt het bijbehorend antwoord.

Vraag 1: Sinds wanneer is bij het college bekend dat Culemborg voorkomt in de zogeheten Verkaufsbücher?
1a - Wanneer is vastgesteld dat het om ten minste elf onteigende panden gaat?
1b – Is intern onderzocht of de gemeente Culemborg destijds zelf vastgoed heeft verworven dat van Joodse inwoners was?

Antwoord: 1a - Het aantal panden is gekomen uit de zogenaamde 'Verkaufsbücher'. Een register waarin het grootste deel van het vastgoed dat tijdens de Tweede Wereldoorlog is onteigend en verkocht is geregistreerd. Dat register wordt bewaard in het Nationaal Archief in Den Haag. Sinds de openbaarmaking van het register is het bekend dat er 11 woningen uit Culemborg worden vermeld.
1b - Toen in 2020 Pointer met de aankondiging voor dit onderzoek naar buiten kwam zijn er, mede op initiatief van betrokken inwoners, gesprekken geweest over dit thema. Zo heeft een van onze inwoners: mevrouw Vonk-Wartena – nauw betrokken bij de herdenking van de Joodse gemeenschap in Culemborg en initiatiefnemer van het leggen van Stolpersteine – contact gehad met de gemeente en heeft zij de bevindingen van haar onderzoek naar dit thema met de gemeente gedeeld. Op basis van de toen beschikbare gegevens en raadpleging van bronnen als de Verkaufsbücher en het Nationaal Archief, zijn er destijds geen onrechtmatigheden omtrent het joodse vastgoed vastgesteld. Daarmee was er geen directe aanleiding voor een vervolgonderzoek.

- Vraag 2:** Heeft het college in de afgelopen jaren overwogen om een onafhankelijk historisch onderzoek te laten verrichten naar deze transacties en het gemeentelijk handelen.
2a - Zo ja, op basis van welke overwegingen is hier (vooralsnog) van afgezien?
2b - Zo nee, is het college bereid om dit alsnog te doen?
- Antwoord:** 2a - Na het onderzoek van mevrouw Vonk-Wartena en de gesprekken tussen de betrokken inwoners en de gemeente in 2020 is er besloten om geen vervolgonderzoek te laten doen.
2b – Het onderzoek van mevrouw Vonk-Wartena heeft aangetoond dat er geen misstanden zijn geconstateerd, waardoor het college geen aanleiding heeft gezien tot een formeel onafhankelijk vervolgonderzoek.
- Vraag 3:** De voorzitter van het Centraal Joods Overleg, Ronny Naftaniel, stelt dat gemeenten een maatschappelijke plicht hebben om in dit soort gevallen actie te ondernemen, ook als er geen concrete melding van nabestaanden is. Hoe kijkt het college naar deze oproep?
- Antwoord:** De gemeente voelt een diepe verantwoordelijkheid aan een respectvolle omgang met de geschiedenis omdat achter elke alle historische gebeurtenissen mensen en emoties schuilgaan. Onlangs heeft Culemborgse stadshistoricus Bert Blommers ook vastgesteld dat er wel degelijk onderzoek is gedaan naar het Joodse vastgoed. Hij stelde:
‘Mw. Vonk-Wartena heeft veel onderzoek gedaan naar Joodse families in Culemborg en hun vooroorlogse woonhuizen. (..) “Zij constateerde geen misstanden, zoals die elders wel zijn voorgekomen. De gemeente kocht zelf geen Joodse huizen, en vroeg na de oorlog geen nabetalingen van de Joodse eigenaren die hun bezit langs de weg van ‘Rechtsherstel’ hadden teruggekregen.’
- Dit is een constatering die in 2020 ook is gedaan waardoor er toen is besloten om geen vervolgonderzoek te laten uitvoeren.
- Vraag 4:** Is de gemeente voorafgaand aan de publicatie van Pointer benaderd om te reageren?
4a. Zo ja, waarom is toen besloten geen commentaar te geven?
- Antwoord:** Er is in 2024 een enquête langsgekomen waar de gemeentes konden aangeven of er onderzoek naar onteigend en doorverkocht Joods vastgoed tijdens de Tweede Wereldoorlog.
4a - In de enquête is aangegeven dat er geen officieel onafhankelijk onderzoek is gedaan naar dit onderwerp en dat deze ook niet aangekondigd was op dat moment. Deze informatie is verwerkt in het artikel van Pointer. Voorafgaand aan het artikel is er geen benadering vanuit pointer geweest nader te reageren.

Vraag 5: Is het college bereid om, in lijn met gemeenten als Voorst en Midden-Drenthe, alsnog een onafhankelijk historisch onderzoek te starten naar deze elf transacties en de context waarin die plaatsvonden?

Antwoord: Het college ziet naar aanleiding van het onderzoek van mevrouw Vonk en contact met lokale historici geen aanleiding tot een formeel vervolgonderzoek.

Wij vertrouwen er op, u hiermede afdoende te hebben geantwoord.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Culemborg,
De secretaris, De burgemeester,

E.J. Kruijswijk Jansen G.D. Renkema

Omdat de goedkeuring voor deze brief digitaal is afgehandeld, ontbreekt een met de pen gezette handtekening.